

BÀI 3: GIAO DIỆN CỦA CÁC HỆ TƯƠNG TÁC

II. Các kiểu tương tác

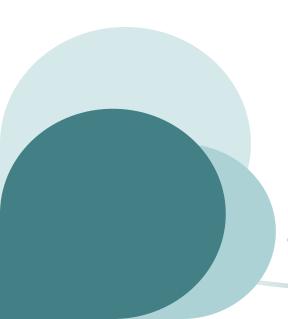
III. Giao diện qua các thời kỳ

IV. Công thái học

V. Trải nghiệm người dùng

I. KHÁI NIỆM

- 1. Mô hình tương tác
- 2. Giao diện

1. Mô hình tương tác

Mở đầu

- Tương tác đòi hỏi sự tham gia của người dùng và hệ thống
  - Người dùng và hệ thống sử dụng ngôn ngữ khác nhau
  - Cả hai đều rất phức tạp và khác nhau theo cách thức mà chúng thu nhận, lưu trữ, xử lý và truyền tin
- Giao diện: thực hiện phép chuyển đổi để hệ thống máy tính và con người có thể hiểu nhau nhằm thực hiện một tác nhiêm

1. Mô hình tương tác

Khái niệm

- Mô hình là gì ?
  - Mô tả, biểu diễn về một đối tượng, quá trình, v.v.
  - Ví du:
- Mô hình tương tác là gì?
- Nghiên cứu mô hình tương tác để làm gì?

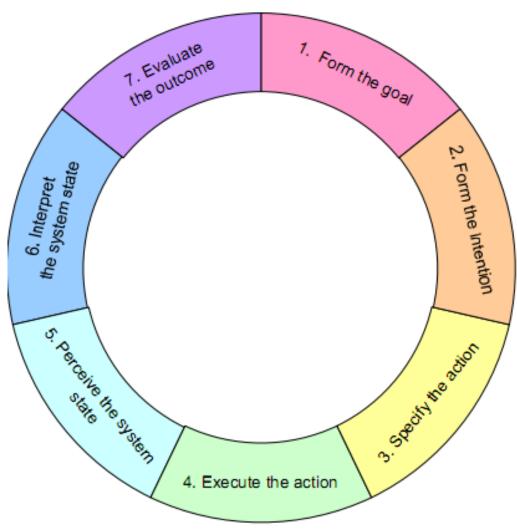
1. Mô hình tương tác

Phân loại

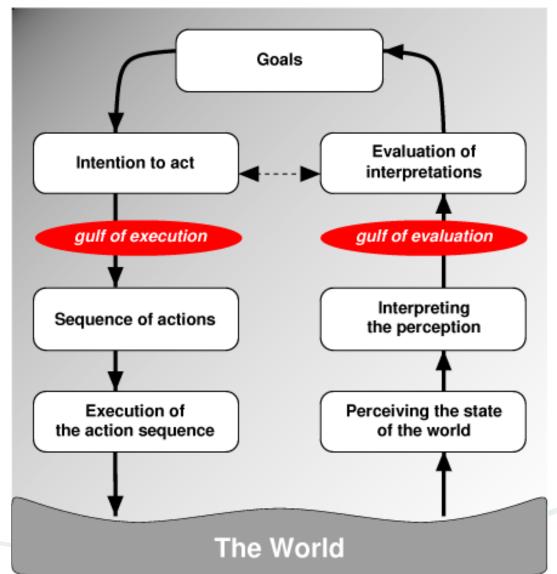
- Theo quan điểm của người dùng: Mô hình chu trình thực hiện đánh giá (execution-evaluation cycle)
  - Mô hình do Donald Norman đề xuất (head of the Apple Research Laboratories, and Professor of Cognitive Science at University of California, San Diego)
- Theo quan điểm của tương tác: Mô hình khung làm việc (framework)
  - Mô hình do Abowd and Beale đề xuất (Prof at Georgia Tech,)

1.1.1. Mô hình chu trình thực hiện - đánh giá

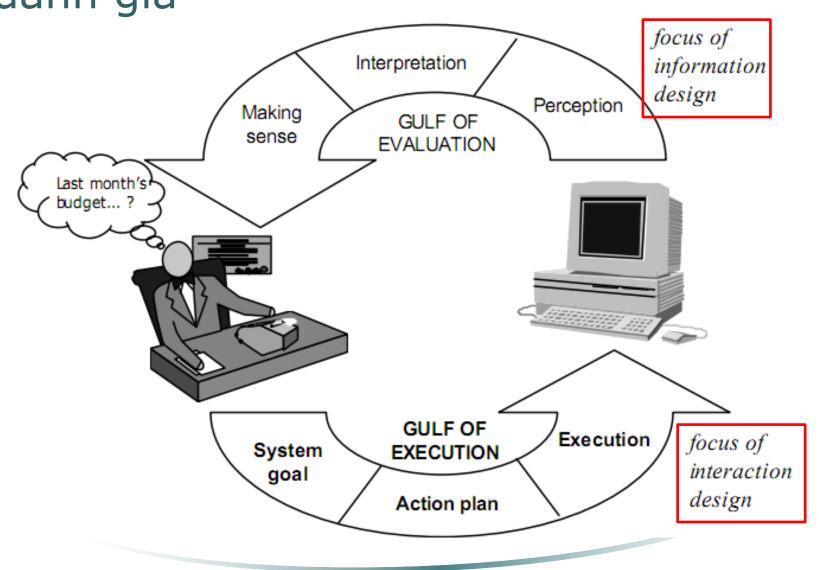
- Tương tác gồm 7 giai đoạn:
  - Thiết lập mục đích
  - Hình thành chủ ý
  - Đặc tả dãy hành động
  - Thực hiện hành động
  - Cảm nhận trạng thái của hệ thống
  - Phân tích trạng thái của hệ thống
  - Đánh giá trạng thái của hệ thống với mục đích

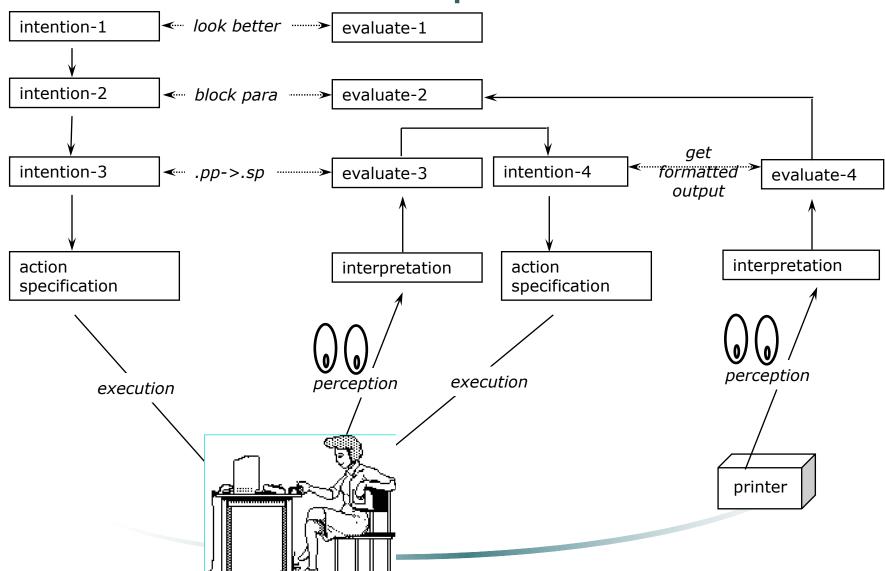
1.1. Mô hình chu trình thực hiện đánh giá

1.1. Mô hình chu trình thực hiện - đánh giá

Ví dụ: sử dụng trình soạn thảo văn bản để căn chỉnh một bức thư

Ví dụ: sử dụng trình soạn thảo văn bản để căn chỉnh một bức thư

- 1. Mô tả chu trình thực hiện đánh giá tương ứng với nhiệm vụ trên
- 2. Dùng chu trình thực hiện đánh giá để kiểm chứng tính dùng được ?
  - Người dùng có dễ dàng thực hiện các hành động sau hay không ?
    - Xác định các chức năng do hệ thống cung cấp
    - Biết được các hành động tương tác có thể thực hiện được
    - Xác định mối quan hệ từ ý định tương tác đến lựa chọn hành động tương tác cụ thể
    - Thực hiện hành động tương tác
    - Biết được trạng thái hiện tại của hệ thống
    - Xác định ánh xạ từ trạng thái thật của hệ thống đến ý nghĩa trạng thái mà người dùng hiểu được
    - Xác định hệ thống có ở trạng thái mà người dùng mong muốn hay không

Bài tập

- Có 3 bài toán thiết kế sau:
  - Thiết kế giao tiếp người máy thông qua tiếng nói
  - Thiết kế giao tiếp người máy thông qua cử chỉ tay
  - Thiết kế giao tiếp thông qua cảm ứng

 Hãy cụ thể hóa từng bước theo mô hình thực hiện đánh giá của mỗi bài toán trên

1.1. Mô hình chu trình thực hiện - đánh giá

• © Ưu điểm:

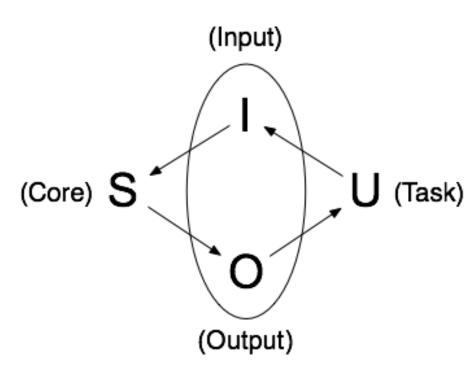
- Gần gũi với sự hiểu biết của chúng ta về tương tác người dùng máy tính
- Người dùng hình thành kế hoạch hành động
- Kế hoạch hành động được thực hiện bởi máy tính
- Trong quá trình thực hiện, người dùng quan sát kết quả trả về qua giao diện và quyết định các hành động tiếp theo
- Mô hình Norman là phương tiện hữu ích để hiểu tương tác: đơn giản, cụ thể

• 🐵 Nhược điểm:

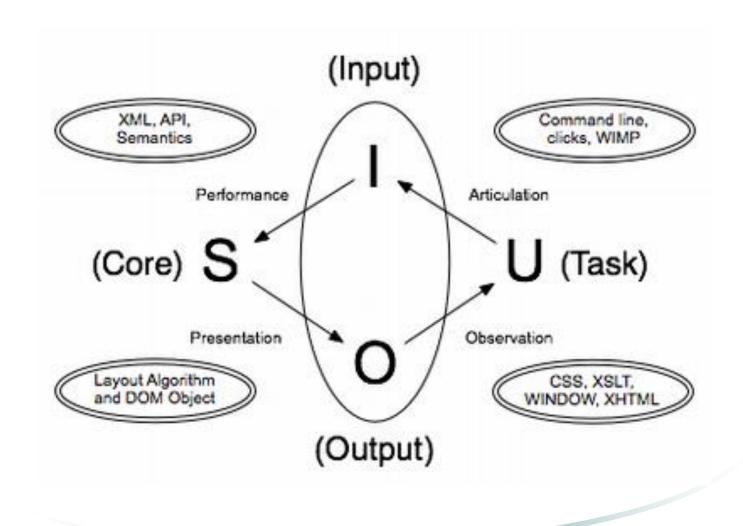
 Chỉ xem xét hệ thống theo quan điểm của người dùng, chưa chú ý đến giao tiếp với hệ thống qua tương tác

1.2. Mô hình khung tương tác

- Cung cấp mô tả tương tác hệ thống người dùng hiện thực hơn
- Hệ thống gồm 4 thành phần, mỗi thành phần sử dụng ngôn ngữ riêng:
  - Hệ thống (Core)
  - Người dùng (Task)
  - Đầu vào
  - Đầu ra

1.2. Mô hình khung tương tác

Bài tập

 Các phép dịch chuyển phải có những tính chất gì để việc giao tiếp là hiệu quả?

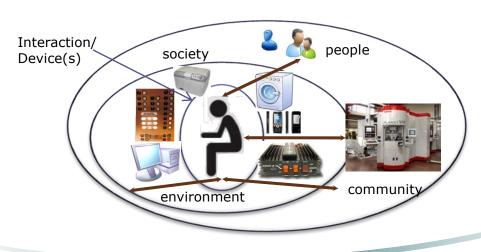
Bài tập

Nhận xét

Giao diện con người (Human Interface)

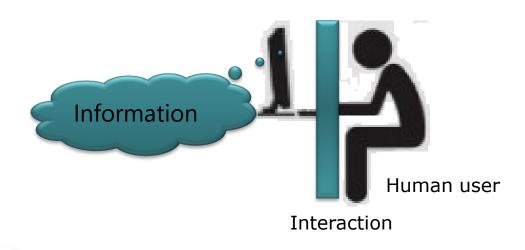
- Trao đổi thông tin và tương tác giữa con người và hệ thống
  - Phương pháp luận hoạt động
  - Trình tự hoạt động
  - Phương pháp hiện thị thông tin

có tính đến các yếu tố như con người, thiết bị, môi trường, xã hội, cộng đồng

2. Giao diện người dùng (User interface)

- Các hoạt động của hệ thống nhằm thúc đẩy việc trao đổi thông tin và tương tác với hệ thống
  - Ví dụ: các phím thực trên thiết bị đầu cuối

Các thành phần chính của giao diện người dùng

- Đầu vào: keyboard, mouse, trackball, one's finger (for touch-sensitive screens), and one's voice (for spoken instructions).
- Đầu ra: cách thức máy tính truyền tải thông tin đến người sử dụng bằng các phương tiện như
  - Màn hình hiển thị
  - Tiếng nói
  - Âm thanh
- Việc sử dụng các giác quan: xúc giác, khứu giác chưa được khai thác nhiều.

™ Ví dụ HI, UI

- Giao diện người dùng là một trong số các thành phần quan trọng nhất của bất kỳ một hệ thống máy tính nào
- Vì sao ?
  - Giao diện người sử dụng cho phép người dùng nghe, nhìn, tiếp xúc hệ thống.
  - Các thiết kế về chức năng (application core) thường trong suốt đối với người dùng, người dùng tiếp xúc trực tiếp với các thiết bị giao tiếp là màn hình, bàn phím và chuột.

II. CÁC KIỂU TƯƠNG TÁC GIỮA CON NGƯỜI VÀ MÁY TÍNH

- 1. Dòng lệnh
- 2. Bảng chọn
- 3. Ngôn ngữ tự nhiên
- 4. Hỏi đáp và truy vấn
- 5. Điền mẫu
- 6. WIMP
- 7. Điều khiển trực tiếp
- 8. Thực tế ảo

Mở đầu

- Việc tương tác được coi như đối thoại giữa người dùng và máy tính
- Việc chọn kiểu giao tiếp ảnh hưởng sâu sắc đến bản chất của quá trình đối thoại
- Có nhiều kiểu tương tác được sử dụng trong thiết kế giao diện
  - Giao tiếp dòng lệnh
  - Giao tiếp bảng chọn
  - Giao tiếp bằng ngôn ngữ tự nhiên
  - Giao tiếp dạng hỏi đáp và truy vấn
  - Dang form
  - Dang WIMP

1. Giao tiếp dòng lệnh

- Được sử dụng sớm nhất và đến nay vẫn còn khá phổ dụng (môi trường VB).
- Cung cấp phương tiện biểu diễn lệnh trực tiếp cho máy tính thông qua các phím chức năng, ký tự đơn, từ viết tắt hay đầy đủ.

Ví du:

- Các lệnh của DOS hay UNIX thường dùng các động từ tiếng Anh viết tắt: Dir ≈ In của UNIX dùng để xem nội dung ổ đĩa hay thư mục.
- Có thể có macro lệnh. Truy nhập trực tiếp vào Hệ thống.

1. Giao tiếp dòng lệnh

```
C:\WINDOWS\system32\cmd.exe
C:\Documents and Settings\Administrator>
C:\Documents and Settings\Administrator>
C:\Documents and Settings\Administrator>dir
Volume in drive C has no label.
Volume Serial Number is 7029-5500
Directory of C:\Documents and Settings\Administrator
20/05/2010
           11:40
                     <DIR>
20/05/2010 11:40
                     <DIR>
                     <DIR>
14/07/2009
          01:01
                                    .geg1-0.0
                                    .gimp-2.6
07/04/2010
          21:34
                     <DIR>
                              6 244 .recently-used.xbel
07/04/2010
           21:34
14/07/2009
           01:01
                     <DIR>
                                    .thumbnails
22/07/2009
           Ø5:26
                     <DIR>
                                    Bluetooth Software
           22:35
01/03/2010
                            688 128 db.dat
04/09/2010
           04:28
                     <DIR>
                                    Desktop
28/07/2009
           02:36
                     <DIR>
                                    Favorites
05/05/2010 15:26
                             16 073 hs_err_pid3848.log
09/06/2010
           02:11
                     <DIR>
                                    My Documents
04/07/2009
                     <DIR>
                                    Start Menu
            20:11
               3 File(s)
                                710 445 bytes
                            120 963 072 bytes free
              10 Dir(s)
C:\Documents and Settings\Administrator>
```

1. Giao tiếp dòng lệnh

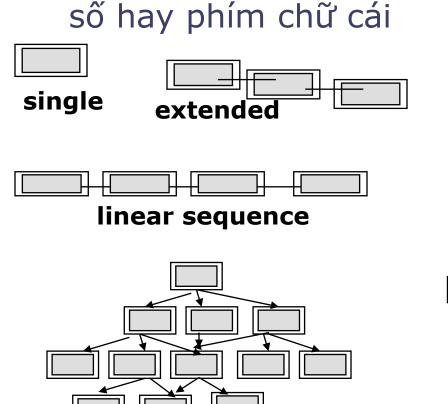
• © Ưu điểm:

⊗ Nhược điểm:

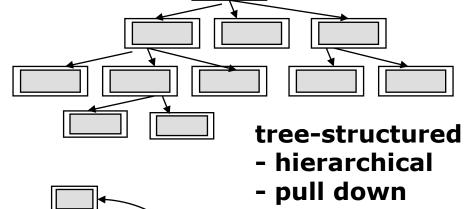
Làm thế nào để giao tiếp dòng lệnh hiệu quả?

2. Giao tiếp menu

 Menu là tập các lựa chọn có thể cho ND được hiên trên màn hình và được chon bởi chuột, phím

acyclic network

- circular

PAYMENT DETAILS

Please select payment method:

- 1. Cash
- 2. Cheque
- 3. Credit card
- 4. Invoice

Một kiểu giao tiếp menu đơn giản trong môi trường Text

2. Giao tiếp menu

• © Ưu điểm:

⊗ Nhược điểm:

Làm thế nào để giao tiếp menu hiệu quả?

Đọc thêm: Khuyến cáo xây dựng menu tuyến tính

- Users should:
  - be able to go back to previous screens
  - be able to terminate or restart the sequence
  - be presented with the choices in an order that matches their expectations
  - have a feeling for where they are in the sequence.

> Request > Select flights > Review Itinerary > Payment > ConfirmationBaggage and Optional Service Charges
Click here for taxes and fees information

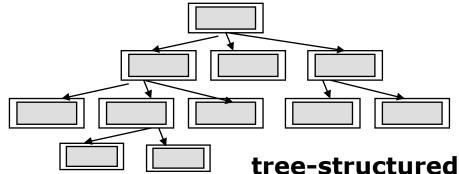
Departure Flight Options

Hanoi , VN To Nha Trang , VN Tuesday, January 01

Sat 29 Dec Sun 30 Dec Mon 31 Dec Tue 01 Jan Wed 02 Jan Thu 03 Jan Fri 04 Jan 1,584,000 VND 1,584,000 VND 1,529,000 VND 1,529,000

Đọc thêm: khuyến cáo xây dựng menu hình cây

- A general or main menu
- Use terminology from the user's task domain
- Breadth is preferred over depth
- No more than three or four levels deep without logical categorization, limit choices to 4-8 items
- Distinct items
- A printed index, or "map", for large systems to orient users
- Improve design after feedback from users.

tree-structure

- hierarchical
- pull down
- pop-up
- circular

Đọc thêm: các cách tiếp cận cho phép truy nhập nhanh vào menu

- Menus with type ahead
  - users types a string characters to represent particular menu choices
  - ensure distinct first letters of each item in menu layer
- Menu names and item numbers
  - option to initially type these in and go to the particular item
- Menu macros
  - individual tailoring of the system to represent frequently used choices
  - users define own pathways with macro, and assign own name to macro

- Có thể là phương tiện hấp dẫn nhất trong giao tiếp với máy tính vì người dùng khó có thể nhớ dòng lệnh hay quên mất các mức phân cấp của menu.
- Ngôn ngữ tự nhiên với 2 dạng: chữ viết, lời nói đều rất được quan tâm và nghiên cứu.

3. Giao tiếp bằng ngôn ngữ tự nhiên

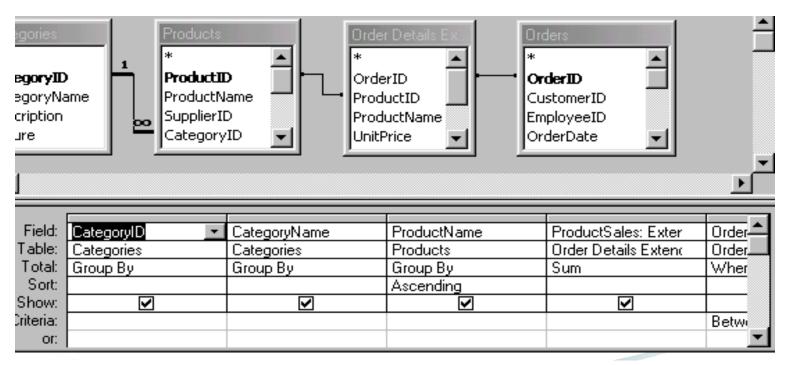
• © Ưu điểm:

⊗ Nhược điểm:

Làm thế nào để giao tiếp hiệu quả?

4. Giao tiếp bằng hỏi đáp truy vấn

- Dẫn dắt qua một loạt các câu hỏi
- Loại SQL: thao tác với CSDL => đòi hỏi phải hiểu cấu trúc và cú pháp của CSDL

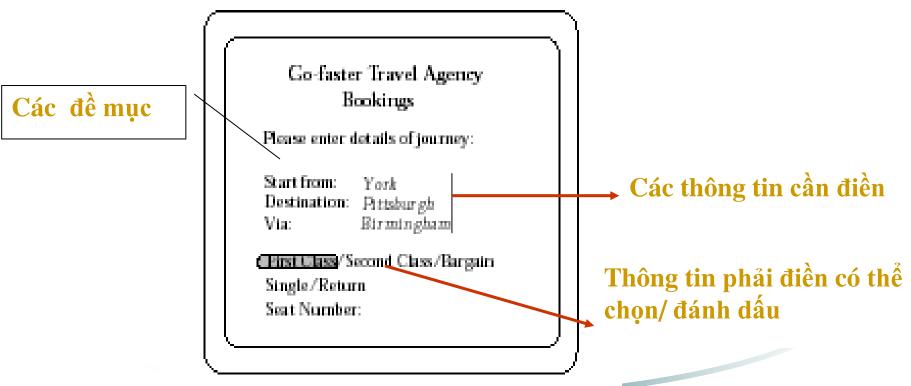

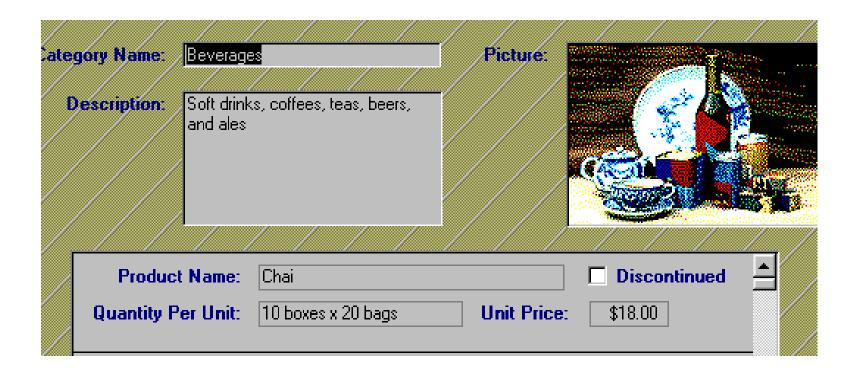
4. Giao tiếp bằng hỏi đáp truy vấn

• © Ưu điểm:

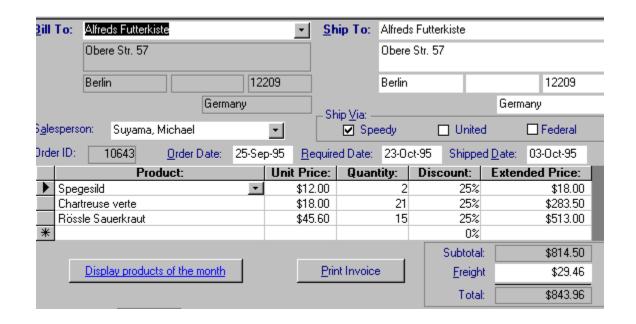
⊗ Nhược điểm:

- Điền theo mẫu: (Form fills & Spreadsheets)
- Chủ yếu dùng trong truy xuất dữ liệu: nhập, trích rút
- Màn hình giống như khuôn mẫu

Một dạng Form nhập liệu trong CSDL

Form nhập và trích dữ liệu trong ACCESS

• © Ưu điểm:

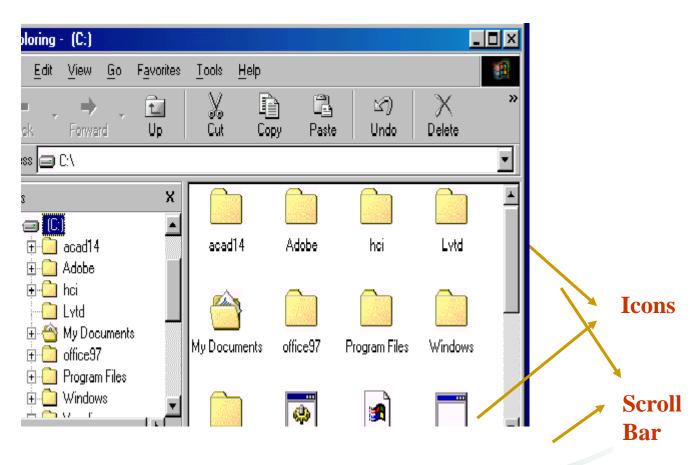
⊗ Nhược điểm:

6. Giao tiếp WIMP

Là sự kết hợp của văn bản và đồ họa

Giao tiếp WIMP - WINDOW

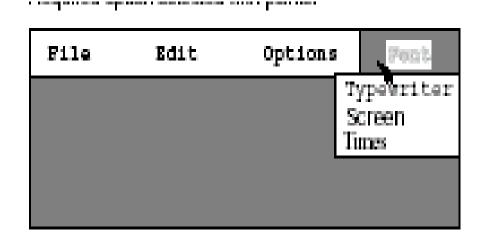
Một cửa sổ tiêu biểu của MS Explorer

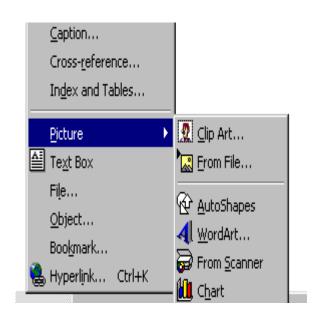
....

Giao tiếp WIMP - Biểu tượng (Icons)

Giao tiếp WIMP - Menu

a) Menu 2 mức

b) Menu nhiều mức

Giao tiếp WIMP - Pointer

- Là một thành phần quan trọng trong WIMP vì nó dùng để định vị và lựa chọn
- Dạng của con trỏ gắn với ý nghĩa và hành động

Giao tiếp WIMP

• © Ưu điểm:

• 😕 Nhược điểm:

- Sinh động,dễ sử dụng
- Nguy hiểm: cần phân biệt cut/paste đối tượng với delete đối tượng vì có khi ND chỉ cần cut

(What you see is What you get)

Ví dụ: Giao diện ba chiều

8. Thực tế ảo

Immersion

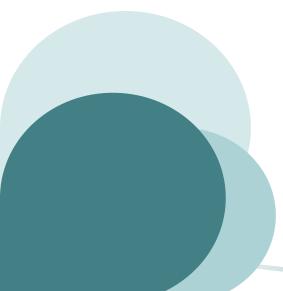
- "looking in" perspective: đónฐ งฉ. ฉ.วุกg trong mor trường ảo
- Cảm giác chủ quan về môi trường tương tác:
  - Mũ, kính, găng ... hỗ trợ cảm nhận thế giới 3D
  - Trải nghiệm lái xe với các hiệu ứng trên đường đua

Desktop

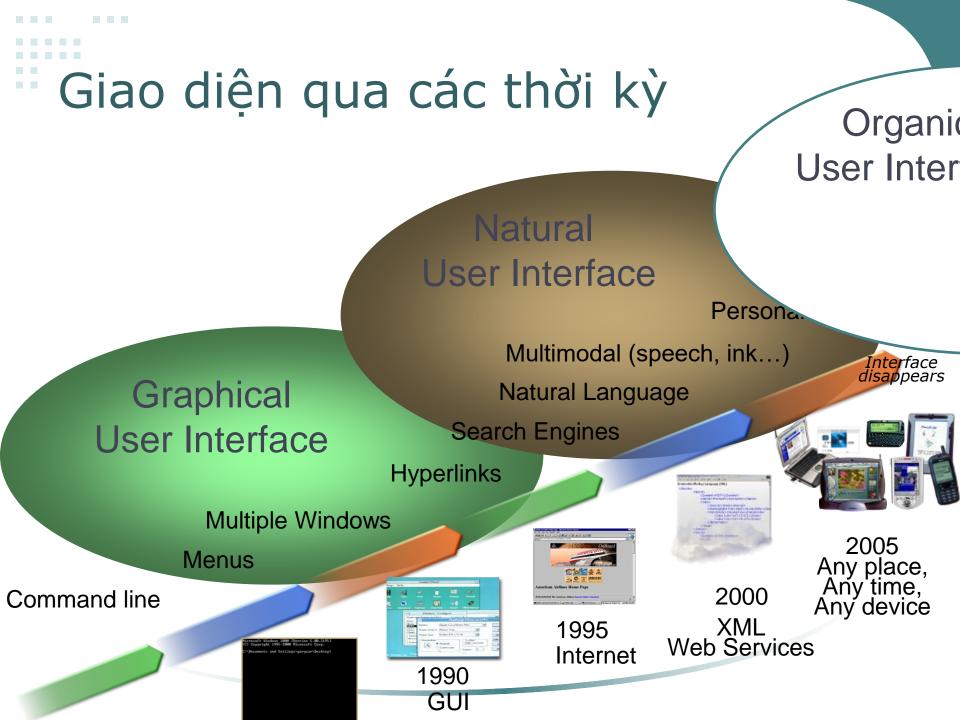
- "looking at" perspective: quan sát đối tượng trong môi trường ảo
- Thay đổi môi trường để chỉ ra các hoạt động:
  - Màn hình chung cho đầu vào / đầu ra; hiệu ứng gi
  - Chuyển từ màn hình này sang màn hình khác

III. GIAO DIỆN QUA CÁC THỜI KỲ

- 1. Giao diện văn bản (TUI)
- 2. Giao diện đồ hoạ (GUI)
- 3. Giao diện tự nhiên (NUI)
- 4. Giao diện hữu cơ (OUI)

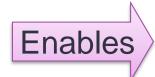

1. Giao diện văn bản (TUI)

Công nghệ TUI

Dòng lệnh

Đầu vào: Bàn phím

Tương tác TUI

Người dùng là chuyên gia, nhớ lại:

- Có các chức năng nào
- Làm gì tiếp theo
- Nhập thông tin gì (theo thứ tự nào)

Command line

Terminal level

Programming level
Swith panels

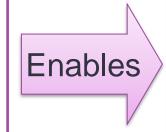
Hardware level

2. Giao diện đồ hoạ (GUI)

Công nghệ GUI Điều khiển trực tiếp

- Đầu vào: Bàn phím / chuột
  - Đầu vào từ chuột ánh xạ tới các cửa số, thực đơn
  - Đầu vào từ bàn phím ánh xạ tới các phím tắt chức năng (text index) khi tìm kiếm

Tương tác GUI

Người dùng là chuyên gia, nhận biết

- Có các chức năng nào
- Làm gì tiếp theo
- Chọn cái gì (theo thứ tự nào)
- Nhập cái gì

Search Engines

Hyperlinks

Multiple Windows Work setting level

Menus

Interaction dialogue level

1990 GUI

3. Giao diện tự nhiên (NUI)

Công nghệ NUI

Ngôn ngữ tự nhiên / cử chỉ / ...

Enables

1. Lång nghe người dùng Typed, spoken, written

2. Hiểu họ muốn gì

Analyze text Consider context Clarify using dialog

3. Làm cái người dùng muốn Broker and execute by finding content / services

Tương tác NUI

Người dùng nói / nhập:

"Information about Hanoi"

"I want to travel to Hanoi"

"Book my flight to Hanoi using TripAdvisor"

4. Giao diện hữu cơ

Công nghệ OUI

- Thông tin được giao tiếp qua các vật dùng thường ngày thay vì văn bản hay đô hoạ
- Hình dạng hiện thị có thể thay đổi tuỳ thuộc đầu vào
- Không phân biệt các thiết bị đầu vào và đầu ra

Enables

Tương tác OUI

Người dùng hỏi và làm theo cách thường làm

 Tương tác giống như cách người dùng tương tác trong thế giới thực (cào, gấp, hoặc các cử chỉ khác ..)

IV. CÔNG THÁI HỌC

- 1. Mục đích
- 2. Sắp xếp các điều khiển và hiện thị
- 3. Môi trường vật lý của tương tác
- 4. Vấn đề sức khoẻ và an toàn của người dùng
- 5. Màu sắc

1. Mục đích

- Nghiên cứu về các đặc tính vật lý của tương tác
- Sử dụng trong việc định nghĩa các tiêu chuẩn, các chỉ dẫn để ràng buộc cách thiết kế giao diện của hệ tương tác trên các khía cạnh khác nhau
- Ví dụ:
  - Cách sắp xếp các điểu khiển và hiển thị
  - Môi trường xung quanh
  - Vấn đề sức khỏe người dùng
  - Sử dụng màu sắc

- Tổ chức vật lý phù hợp
  - theo chức năng
  - theo kiểu tuần tự
  - theo tần số xuất hiện

- Hệ thống sẽ được sử dụng ở đâu?
- Ai sẽ sử dụng hệ thống?
- Người sử dụng sẽ ngồi ở vị trí cố định hay di chuyển?

4. Vấn đề sức khoẻ và sự an toàn của người dùng

- Một số nhân tố trong môi trường vật lý không chỉ ảnh hưởng đến sức khoẻ và sự an toàn của người sử dụng mà còn trực tiếp ảnh hưởng đến chất lượng tương tác và hiệu quả làm việc của người sử dụng.
  - Vị trí vật lý
  - Nhiệt độ
  - Ánh sáng
  - Tiếng ồn
  - Thời gian

5. Màu sắc

 Sử dụng theo quy ước chung và theo mong muốn của người dùng.

Ví dụ: vận dụng công thái học để có thiết kế tốt

- Có vấn đề gì với thiết kế thiết bị điều khiển từ xa hiệu Apex?
- Tại sao nói thiết bị điều khiển từ xa hiệu TiVo được thiết kế tốt hơn?

V. TRẢI NGHIỆM NGƯỜI DÙNG

- 1. Thảo luận
- 2. Khái niệm
- 3. So sánh

 Yếu tố con người: Sự xuất hiện của người khác trong môi trường làm việc ảnh hưởng thế nào đến hiệu suất công việc?

 Yếu tố hệ thống: Hệ thống phải có khả năng thúc đẩy người sử dụng?

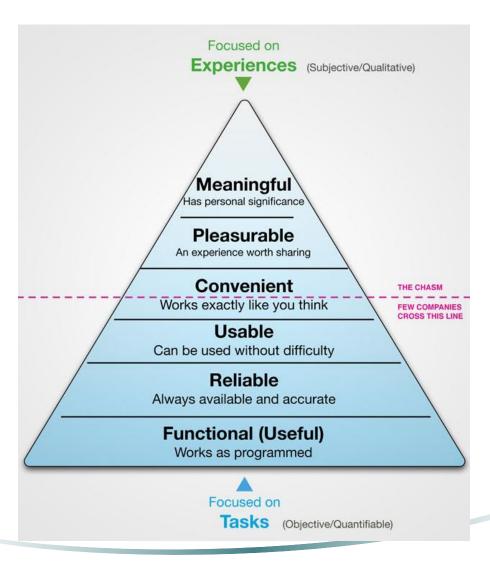
 Ảnh hưởng của ngữ cảnh tương tác đến thiết kế tương tác ?

1. Thảo luận: Yếu tố chủ quan

 Các đặc tính cá nhân của người dùng ảnh hưởng như thế nào ?

→ Dịch chuyển từ tính dùng được sang trải nghiệm người dùng

Dịch chuyển từ tính dùng được sang trải nghiệm người dùng

2. Khái niệm: Trải nghiệm người dùng

- Trải nghiệm người dùng: xác định thông qua cách người dùng tương tác với ứng dụng
  - Các chức năng mượt mà, trực quan hay rắc rối và khó hiểu?
  - Điều hướng ứng dụng có hợp lý hay tùy tiện?
  - Người dùng có cảm giác đang hoàn thành hiệu quả các mục tiêu tương tác, hay giống như đang chiến đấu với ứng dụng ?
- → Tương tác với các phần tử giao diện là dễ hay khó?

Product (interface) design ← Interaction → User experience design

Ví dụ

HEINZ TOMATO TETCHUP UX

2. Khái niệm: thiết kế trải nghiệm

- "User experience is about creating design **focused on people's personal growth**, so they can live in harmony with each other and with their natural and artificial environment."
  - By Stefano Marzano, CEO of Philips Design
- "User experience goals differ from the more objective usability goals in that they are concerned with how users experience an interactive product from their perspective rather that assessing how useful or productive a system is from its own perspective"
  - Interaction Design (Preece, Rogers, Sharp, 2002)
- "User Experience Design fully encompasses traditional Human-Computer Interaction (HCI) design and extends it by addressing all aspects of a product or service as perceived by users. HCI design addresses the interaction between a human and a computer. In addition, User Experience Design addresses the user's initial awareness, discovery, ordering, fulfilment, installation, service, support, upgrades, and end-of-life activities."

- IBM website

3. So sánh: thiết kế giao diện và thiết kế trải nghiệm

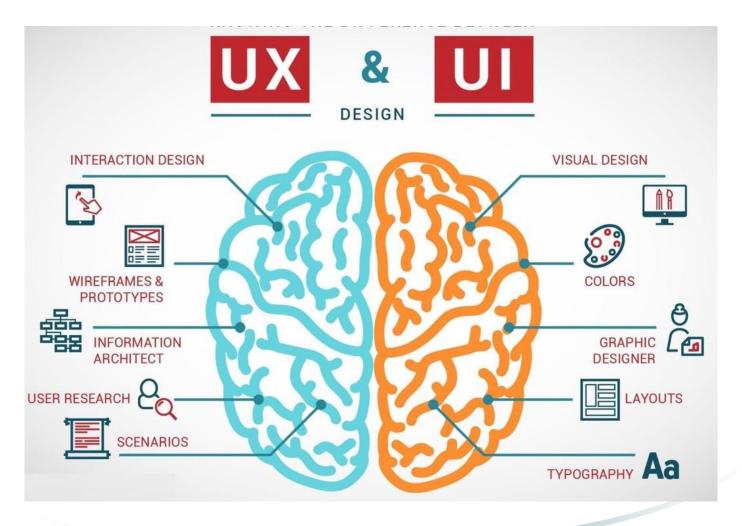

Product (interface) design ← Interaction → User experience design

- How the user interface will look?
  - What are the structure of the interface and the functionality?
  - How it's organized and how all the parts relate to one another?
- Do interface elements trigger the appropriate action on the interface?

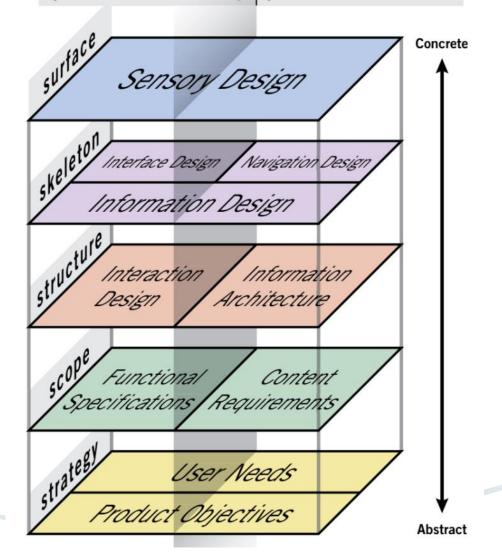
- How the UI operates?
  - Is the navigation complicated or unintuitive?
- Do interface element work in the context of what the user is trying to accomplish?

3. So sánh: thiết kế giao diện (trực quan) và thiết kế trải nghiệm

Ánh xạ trải nghiệm người dùng

product as functionality | product as information

Design Components of UX

